

Гераічная і шматпакутная зямля Беларусі...

Шмат разоў грукаталі па ёй калясніцы вайны. Але мы, беларусы, ганарымся тым, што ў гэтых войнах Беларусь ніколі не была агрэсарам. Наш народ заўсёды мужна і да канца абараняў свой ачаг, сваю праўду і веру.

22 чэрвеня 1941 года фашысцкая Германія вераломна напала на СССР. БССР адной з першых савецкіх рэспублік прыняла на сябе ўдар войскаў вермахта. У выніку яна была акупавана нямецка-фашысцкімі войскамі. Вайна стала суровым выпрабаваннем для беларускага народа. Кожны, ад малога да вялікага, упарта і мужна змагаўся за сваю свабоду сваёй краіны.

На тэрыторыі Беларусі нямецка-фашысцкія захопнікі стварылі больш за 260 лагераў смерці. У Мінску і яго ваколіцах знаходзілася 5 такіх лагераў. Адзін з іх – Трасцянец. Ён стаяў на 4 месцы пасля Асвенцыма, Майданека і Трэблінкі па колькасці знішчаных чалавек. У Беларусі было створана звыш 110 гета (спецыяльных месцаў пражывання яўрэяў). З Беларусі ў Германію на катаржныя работы гвалтоўна вывозілі моладзь, у тым ліку і дзяцей. Іх прымушалі выконваць непасільную для іх фізічную працу, марылі голадам, заключалі ў лагеры. Дзяцей, асабліва з дзіцячых дамоў, выкарыстоўвалі ў якасці донараў для забеспячэння крывёю параненых нямецкіх салдат. Пад выглядам барацьбы супраць партызан захопнікі правялі больш за 140 карных экспедыцый. 22 сакавіка 1943 года былі спалены жывымі ўсе жыхары вёскі Хатынь паблізу Лагойска. Хатынь не адна. 186 вёсак разам з людзьмі згарэлі дашчэнт на нашай зямлі беларускай.

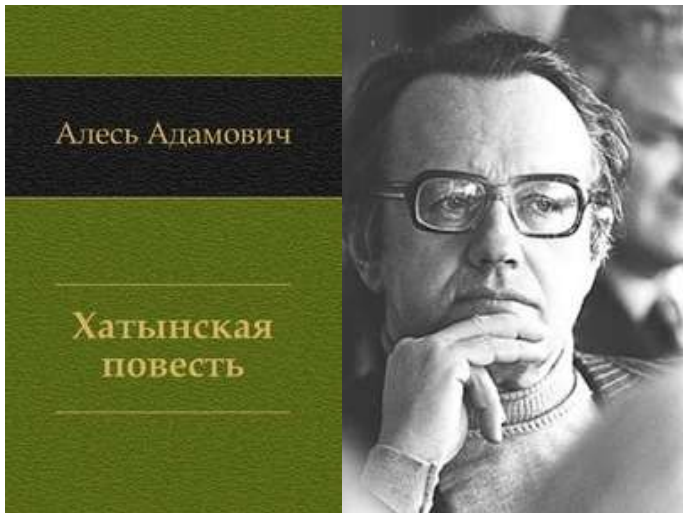
Многія з гэтых страшных падзей у сваіх творах апісалі беларускія пісьменнікі, многія з іх самі прайшлі дарогамі гэтай жудаснай вайны і былі жывымі сведкамі ўсіх гэтых страшных падзей.

Мы прапануем вам прачытаць толькі некаторыя з твораў, для таго каб людзі памяталі пра тых, хто аддаў сваё жыццё ў барацьбе за свабоду і незалежнасць нашай краіны.

- ✓ **Адамович, А. Хатынская повесть. Каратели: повести / Алесь Адамович . – Мн.: Маст. літ., 2004. – 446 с.**

Фронтвик, боец партизанского отряда им. Кирова. 1943 год.

Повесть Алеся Адамовича, посвящённая борьбе партизан против немецких оккупантов в Белоруссии во время Великой Отечественной войны. Кульминацией повести является уничтожение карателями-гитлеровцами жителей одной из белорусских деревень, что позволяет автору провести параллели как с трагедией Хатыни,

так и с военными преступлениями последующих десятилетий. Повесть была написана с 1966 по 1971 г.

- ✓ **Адамович, А. М. Война под крышами; Сыновья уходят в бой : романы. Дилогия. – Мн.: Маст. літ., 1973. – 560 с.**

Роман-дилогия Алеся Адамовича "Война под крышами" и "Сыновья уходят в бой" – широкое повествование о том, как день за днем, ночь за ночью, в муках, страданиях, в жестокой борьбе и в постоянных тревогах за детей и судьбу Родины продолжалась жизнь в оккупированной фашистами Белоруссии.

- ✓ **Алексиевич, С. А. У войны – не женское лицо... / С. Алексиевич. – Мн.: Маст. літ., 1985. – 317с.**

Лауреат Нобелевской премии, 2015 год.

Слово «война» женского рода, но разве может быть у нее хоть какое-то лицо? Разве что жуткий смертельный оскал. В СНГ это известный роман о войне, переведенный на несколько десятков языков. В некоторых странах его изучают школьники. Белорусская журналистка,

писательница Светлана Алексиевич взяла этот семилетний труд в основу своего художественно-документального цикла «Голоса утопии». Она говорит, что книга отражает душевный мир, духовную наполненность женщины, которой нужно выжить в страшных военных условиях.

- ✓ **Быков, В. Дожить до рассвета: повесть / Василь Быков. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 150 с.**

Фронтовик, прошёл войну с 1942 по 1945 год.

Печальное произведение белорусского автора являет перед взором читателя всю глубину душевных переживаний одного человека. Да, он всего лишь маленькая шестеренка в гигантской машине войны, но его действия способны если и не остановить ее безжалостный механизм, то существенно замедлить.

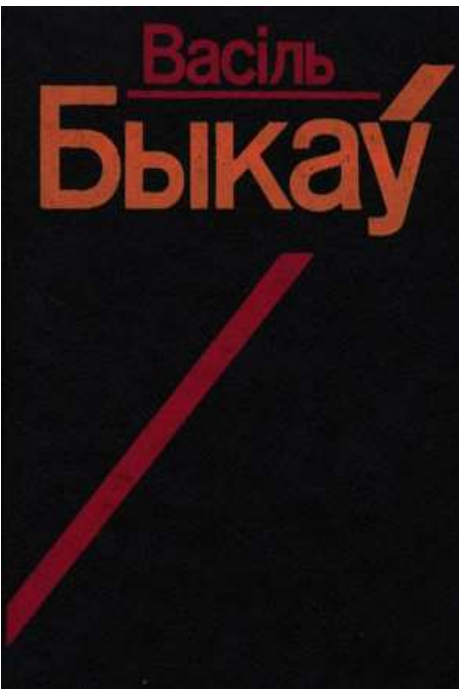
Герой выполняет опасное задание ценой собственной жизни, осознанно жертвуя собой во имя грядущей победы.

- ✓ **Быкаў, В. Знак бяды : аповесць / Васіль Быкаў.** – Мн. : Маст. літ., 1984. – 254 с.

У аповесці Васіль Быкаў піша пра трагічны лёс жыхароў хутара Якімоўшчыны – Сцепаніды і Петрыка Багацькаў. У жыцці гэтых людзей адлюстроўваліся тыя нягоды, якія выпалі на долю беларускага народа, яго барацьба с фашысцкімі акупантамі ў час Вялікай Айчыннай вайны.

- ✓ **Быкаў, В. Збор твораў : у 6 т. / Васіль Быкаў: Т. 1.** – Мн.: Маст. літ., 1992-1994. – 477 с.

У першы том збору твораў народнага пісьменніка Беларусі ўвайшлі аповесці “Жураўліны крык”, “Трэцяя ракета”, “Альпійская балада”, “Дажыць да світання” і апавяданне “Сваякі”.

✓ Карпюк, А. Белая дама : аповесці. – Мн. : Маст. літ., 1992. – 447 с.

Франтавік з 1942 па 1945гг., камандзір партызанскага атрада імя К. Каліноўскага, пасля вызвалення Беларусі прымаў удзел у вызваленні Польшчы і Германіі.

Сярод мясцовых людзей бытавала паданне, што ў старым кляштары ноччу з'яўляецца белая здань. Аўтара гэта зацікавіла, і ён пайшоў па слядах таго падання. Аповесць "Рэквіем" – пра разведчыка. Пісьменнік расказвае пра жахі, якія давялося зведаць патрыётам у глыбокім тыле на Гродзеншчыне ў час нямецкай акупацыі, пра тое, што чакала гэтых самаахвярных людзей ужо ў мірны час.

✓ Кобец-Филимонова, Е. Распятая Хатынь: повесть-эссе / Елена Кобец-Филимонова. – Мн.: Белліт- фонд, 2005. – 236 с.

У гэтай кнігі цікавая гісторыя напісання і выдання. Ёе аўтар пераадытла многіх цяжкасцей пера выдання кнігі.

"Распятая Хатынь" — гэта, па словам аўтара, паведаванне аб тым, як сабіраліся дакументальныя матэрыялы для перадыдуцей паведавання "Жаваронкі над Хатынью". Здарэ такжэ гаворыцца аб

мірнай жыцця дэравні са дня яе стварэння і да ўнічтажэння. Чытацель ўзнае аб встрычах пісатэльніцы са партызанамі, уцелевшымі хатынцамі. Гэта кніга-эссе, в котрай прадставлены неізнестныя факты не толькі аб Хатыні, но і аб другіх дэравнях, стэртых са ліца зямлі немяцка-фашыстскімі захватчыкамі.

Аснову "Распятай Хатыні" саствяляюць дакументы, днэвнкі партызан і немейкых саааат, пісьма ваенных лет. Многіе із матэрыялаа публікуюцца впервые.

- ✓ **Кондратьев, В. Л. На поле овсянниковском : повести, рассказы / В. Кондратьев. – М.: Известия, 1985. – 576 с. – (Библиотека "Дружбы народов").**

Фронтвик, воевал 1941 по 1942 год, был тяжело ранен, полгода в госпитале, был комиссован по инвалидности.

Военная проза В. Кондратьева, максимально правдивая и достоверная, давно привлекла внимание читателей. В сборнике повестей и рассказов "На поле овсянниковском" — та же тема войны. Но писатель не замыкает повествование только на войне, напротив, истинная цена Победы осмысливается в книге сквозь призму послевоенного

времени. И за всеми описываемыми событиями стоит добрый, мудрый, человечный человек, твёрдо убеждённый, что самое главное завоевание в жизни — это жить без войны.

- ✓ **Мележ, I, Мінскі напрамак: раман у 3 кн. / Іван Мележ: т. 1. – Мн.: Маст. літ., 1974. – 383 с.**

Франтавік, з першых дзён на фронце. У чэрвені 1942 пад Растовам цяжка паранены і пасля лячэння ў тбіліскім шпіталі адпраўлены ў тыл.

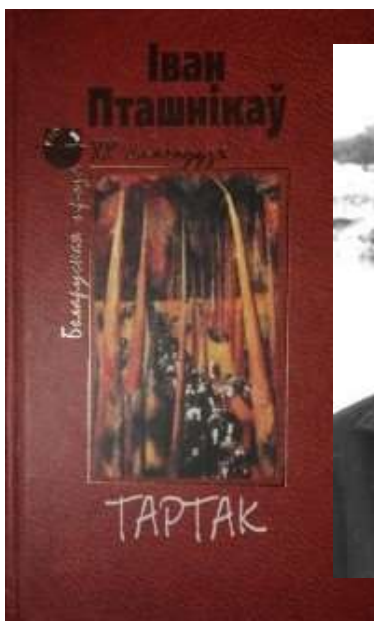
“Хмары на світанні” – першая кніга рамана “Мінскі напрамак” лаўрэата Ленінскай прэміі, народнага пісьменніка БССР І. Мележа. Аўтар, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, выкарыстаўшы асабістыя ўспаміны і ўспаміны многіх удзельнікаў баёў, вывучыўшы гістарычныя матэрыялы, з вялікім майстэрствам і глыбінёю расказвае аб падзеях 1944 года, якія папярэднічалі вызваленню Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

- ✓ **Победители: проза, поэзия, публицистика** / [составители: М. Поздняков, Н. Денисов ; предисл. В. Шугля]. – Мн.: Мастацкая літаратура, 2015. - 311 с.

Этот коллективный сборник – совместный проект Минского городского отделения Союза писателей Беларуси и Тюменского регионального отделения Союза писателей России. Авторы повествуют о мужестве и героизме советского народа. О бессмертных подвигах солдат и офицеров, партизан и подпольщиков в борьбе против фашизма.

- ✓ **Пташнікаў, І. Тартак : аповесць і апавяданні.** – Мн.: Маст. літ., 2000. – 462 с. – (Беларуская проза ХХ стагоддзя).

Тэма вайны, балючай народнай памяці пра яе ахвяр займае ў творчасці вядучага беларускага празаіка Івана Пташнікава асаблівае месца. "Тартак" – аповесць, пра трагічны лес беларускай вескі, разам з людзьмі спаленай фашыстамі ў час блакады.

У кнігу ўвайшлі апавяданні, у якіх распавядаецца пра падлеткаў, якія заспелі вайну і цяжкія пасляваенныя гады, пра складальныя ўзаемаадносіны паміж людзьмі і не менш складаную нашу рэчаіснасць.

- ✓ **Трахимёнок, С. А. Эхо забытой войны: повести, рассказы, очерки / С. А. Трахимёнок. – Мн.: ООО «Асар», 2004. – 320 с.**

В книгу вошли новые повести С. Трахимёнка: «По следам Таманцева», героями которой являются контрразведчики, проводившие операции на территории тогдашней Белоруссии, партизаны и подпольщики, и «Белли пуэрри» – о судьбах белорусских подростков, детство которых пришлось на войну и оккупацию, а также рассказы и очерки, некоторые из них уже печатавшиеся в периодических

изданиях.

- ✓ **Федасеенка, У. К. Віхры на скрыжаваннях: раманы / Уладзімір Федасеенка. – Мн.: Маст. літ., 2014. – 582 с.**

Франтавік, удзельнічаў у партызанскім руху на Гомельшчыне (1942-1943). Быў паранены.

У кнігу Уладзіміра Федасеенкі ўвайшлі тры раманы. “Дубовая града” і “Віхры на скрыжаваннях” прысвечаны барацьбе моладзі ў тыле ворага ў час Вялікай Айчыннай вайны, а “Пасля смерчу” – аб жыцці моладзі, яе вучобе, працы, каханні ў толькі што вызваленым ад акупантаў горадзе на Сожы.

- ✓ **Чергинец, Н. И. Операция “Кровь” ; Сыновья : романы / Николай Чергинец. – Минск : Маст. Літ., 2016. – 703 с.**

Исполнял интернациональный долг в Афганистане (1984—1987).

В книгу вошли романы известного белорусского писателя Николая Чергинца. «Операция кровь», написана на документальной основе, описаны факты ужасных преступлений немецких оккупантов в Беларуси во время Великой Отечественной войны.

- ✓ **Чигринов, И. Г. Свои и чужие: роман / Иван Чигринов. – Мн.: Маст. літ., 1988. – 300 с.**

«Свои и чужие» – продолжение эпопеи известного белорусского писателя Ивана Чигринова, в которую вошли романы «Плач перепёлки» и «Оправдание крови». В новой книге прослеживаются дальнейшие события – соединение небольших партизанских групп на территории Белоруссии в единый ударный кулак во время наступления Красной Армии под Москвой.

- ✓ **Чигринов, И. Г. Шёл на войну человек...** : рассказы. – М.: ДОСАФ, 1984. – 174 с.

Книгу составили рассказы белорусского писателя, написанные в разные годы. Большинство этих произведений посвящено войне.

- ✓ **Чыгрынаў, І. Вяртанне да віны: раман** / Іван Чыгрынаў. – Мн.: Юнацтва, 1994. – 220 с.

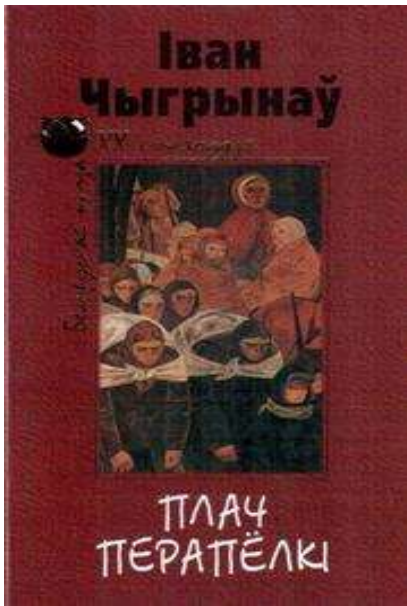
Гэта чацвёрты раман вядомага празаіка з цыкла раманаў аб мінулай вайне. У ім чытач сустрэне знаёмых герояў – Зазыбу, Чубара, Нарчука і іншых, што жылі і дзейнічалі ў раманах “Плач перапёлкі”, “Апраўданне крыві”, “Свае і чужыя”, і знаёмыя мясціны паміж берагамі Іпуці і Бесядзі – Верамейкі, ці іх ваколіцы, так улюблёна намалёваных аўтарам.

- ✓ **Чыгрынаў, І. Апраўданне крыві: раман.** – Мн.: Маст. літ., 1977. – 336 с.

“Апраўданне крыві” – раман Івана Чыгрынава працягвае тэму супраціўлення нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якая раскрываецца ў рамане “Плач перапёлкі”.

- ✓ **Чыгрынаў, І. Плач перапёлкі : раман, апавяданні / Іван Чыгрынаў.**
– Мн. : Маст. літ., 2004. – 415 с. – (Беларуская проза XX стагоддзя).

Кнігу народнага пісьменніка Беларусі Івана Чыгрынава склалі раман “Плач перапёлкі” і апавяданні розных гадоў.

“Плач перапёлкі” – раман, датаваны 1970-м годам. Дзеянне адбываецца ў вёсцы Верамейкі (часам перамяшчаецца ў суседнія вёскі) ў першыя месяцы Вялікай Айчыннай вайны. Захопнік набліжаецца, народ хвалюецца і думае, што рабіць з ураджаем і калгаснай маёмасцю. Да таго ж выйшла дырэктыва Сталіна наконт гэтай самай маёмасці: або схаваць, або знішчыць – абы ворагу нічога не дасталося.

- ✓ **Шамякін, І. Глыбокая плынь: раман / Іван Шамякін.** – Мн. : Маст. літ., 1996. – 286 с.

**Фронтвік, у 1944 перадыслакаваны ў Польшчу, прымаў удзел у Вісла-Одэрскай аперацыі і ў Берлінскай наступальнай аперацыі.
Камандзір гарматнага разліку, камсорг дывізіёна.**

Галоўная гераіня рамана Таццяна Маеўская ў першыя дні вайны выратаўвае яўрэйскага хлопчыка. Бацьку і мачысе яна гаворыць, што гэта яе сын. Мачыха выдае Таццяну і расказвае аб гэтым нямецкаму агенту Мацею Куляшу. Пасля гэтага да Таццяны завітваюць паліцэйскія, ды Таццяна праяўляе смеласць і рашучасць. Яна забівае фашысцкіх паслугачоў, а сама з дзіцем і

бацькам падаецца ў партызаны, каб помсціць ворагам.

- ✓ **Шахавец, У. Выбранае** : аповесці / Уладзімір Шахавец. – Мн.: Маст. літ., 1992. – 574 с.

Франтавік, удзельнік партызанскага руху на тэрыторыі Беларусі, у 1945 годзе – у дзеючай арміі на 1-м Украінскім фронце.

У аднатомнік Шахаўца ўвайшлі выбраныя аповесці: “Насустрач” і “Гарачы снег” – пра гераічную барацьбу партызан, а таксама іншыя: “Пасля вяселля”, “Блакітная мара”, “Двое сярод астатніх”.

Больш за 70 гадоў прайшло з дня заканчэння Вялікай Айчыннай вайны. Але і да гэтага часу пякучым болем адзываецца найцяжэйшая з войнаў у сэрцы кожнага чалавека. Мы не павінны забываць пра жахі вайны, смерць і пакуты мільёнаў людзей. Помніць аб вайне, гераізме і мужнасці тых, хто змагаўся з ворагам і выратаваў ад фашысцкага нашэсця Радзіму – гэта значыць змагацца за мір. Гэта абавязак усіх, хто жыве на зямлі. І таму тэма Вялікай Айчыннай вайны з'яўляецца адной з важнейшых у беларускай паэзіі і прозе.

Імкнучыся замацаваць у народнай памяці трагедыю вайны, рэкамендуем вам творы беларускіх аўтараў, якія можна лічыць своеасаблівым помнікам загінуўшым на вайне, творы, якія вучаць нас мужнасці, адвазе, бяспрашнасці, высокай маральнасці, шчырай адданасці Айчыне, змаганню за мір і справядлівасць на ўсёй планеце.